

ACTA

*Hatékony-e a magyar jog? – joggazdaságtani konferencia
(2012. május 11., PPKE JÁK)*

BEKÖSZÖNTŐ

2012. május 11-én rendeztük a – reményeink szerint „csak” – első joggazdaságtani konferenciát a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán *Hatékony-e a magyar jog?* címen. A konferencián kiderült, hogy bár a téma nem tartozik sem a jog-, sem a közgazdaságtudomány fő kutatási területei közé, mégis sokakat vonz: a konferencián – egy plenáris ülés után – hat párhuzamos szekcióban 52 előadót hallgathattunk meg. Az olvasó ezen előadások közül egy válogatást tart a kezében.

Ha a joggazdaságtan kerül szóba, akkor eleve feltűnő lehet, hogy mind magyarul, mind angolul milyen sok kifejezéssel illetik ezt a területet. Hívjuk joggazdaságtannak, a jog gazdasági elemzésének [economics analysis of law], de ismert a jog és közgazdaságtan [law and economics] kifejezés is. A magyar nyelv sajátosságai miatt itt is inkább a joggazdaságtan, jog gazdasági elemzése kifejezést használom, de a konferencián hallottak és az itt megjelenő szövegek is aláhúzzák, hogy ez a kutatási terület nem egyszerűen azt jelenti, hogy jogintézmények közgazdasági hatásait keressük – mint amit az elnevezés sugall. Igaz, az ilyen elemzések fő kérdése általában az, hogy egyes jogintézmények léte, vagy éppen hiánya miképpen hat a (racionálisnak, vagy napjainkban egyre inkább a korlátozottan racionálisnak feltételezett) emberek döntéseire, hogyan befolyásolja azokat. Ezekből az egyéni döntésekből – a közgazdaságtudomány által leírt módon – továbblépve próbálja előre jelezni, magyarázni a jogintézmények társadalmi hatásait.

Azonban a kutatási program nem azonos a társadalomtudományok más területein már jól ismert „közgazdaságtani gyarmatosítással”. Sokkal inkább szól a két tudomány művelői közötti párbeszédről, amit a *law and economics* kifejezés talán jobban érzékeltet. Nem csak a jogászoknak hasznos megismerni azokat a közgazdaságtani módszereket, amelyek, mint a társadalom más területeinek elemzése már bizonyított, a nem gazdasági, de emberi döntéseken, emberek közötti együttműködésen alapuló folyamatokat, intézmények létét is képes magyarázni. Nekünk, közgazdászoknak is fel kell ismerni, hogy az általunk leírt piaci, társadalmi folyamatokat sohasem csak a piacszerkezet (a szereplők árelfogadó, vagy árkereső magatartása), illetve az

egyensúlyi árak befolyásolják, hanem mindig az annak kereteket szabó jogi és jogon kívüli normarendszer is.

Ezen párbeszéd legegyszerűbb módjának gondoltuk, ha olyan témát keresünk, amely fontos, központi szerepet kap mind a jogtudományon, mind a közgazdaságtudományon belül, és amelynek kapcsán megmutathatjuk egymásnak, hogy a két területen milyen aktuális kutatások zajlanak, milyen kapcsolatok, szinergiák lehetségesek. Választásunk a hatékonyság fogalmára esett. Egy olyan fogalomra, amelyet ugyan a két terület időnként nem ugyanarra használ (amit sok jogász – akár ebben a kötetben is olvasható – tanulmányokban hatékonyságnak nevez, az a közgazdaságtan számára inkább hatásosság: a cél elérése, függetlenül az ennek érdekében felhasznált erőforrások mennyiségétől), de amely kapcsán mégis felismerhetjük, hogy a jogintézmények, vagy más normák társadalmi hatásainak felmérésekor nem lehetünk meg egymás nélkül.

Mint említettem, az olvasó a konferencia előadásaiból csak egy válogatást tart kezében. Nem a teljes termést – az különböző helyeken jelenik majd meg. Ezen további publikációkról tájékozódni, illetve egy jó részüket közvetlenül is elérni a www.lawecon-hu.org weblapon (a Magyar Jog és Közgazdaságtani Társaság weblapján) tudják.

SZALAI Ákos